

IV

PREVODI

UVODNIK

Majkl Baravoj (Michael Burawoy, 1947–2025) predstavlja jedno od najprepoznatljivijih imena savremene sociologije. Rođen u Velikoj Britaniji, profesionalnu karijeru gradio je prvenstveno u američkom akademskom okruženju, a pre svega na prestižnom Berkliju (University of California, Berkeley). Svoju viziju nauke o društvu situirao je u okvire specifične struje savremenog američkog marksizma koja je nastojala da razvije i produbi osnovne Marksove (Karl Marx) postavke o kontradiktornostima u reprodukciji kapitalističkih društvenih odnosa. U poduhvatu izgradnje onoga što je nazvao „sociološkim marksizmom” (Burawoy and Olin Wright 2001) tesno je saradivao sa Erikom Olinom Rajtom (Erik Olin Wright), još jednim zvučnim imenom američke sociologije koje nas je nedavno napustilo.

Matematičar po osnovnom obrazovanju, u akademske i sociološke krugove ušao je na nekonvencionalan način, istražujući klasne i rasne odnose u angloameričkoj rudarskoj kompaniji u Zambiji dok je bio angažovan na projektu ujednačavanja platnih razreda belih i domicilnih radnika. Na osnovu ovog, gotovo tajnog istraživačkog poduhvata, nastaje njegova prva studija *The Colour of Class on the Copper Mines*, u okviru koje je trasirao put sopstvenom javnom i kritičkom sociološkom angažmanu. Master studije sociologije završava iste godine kada izlazi njegova prva knjiga (1972) na novoosnovanom Univerzitetu u Zambiji (University of Zambia), dok je zvanje doktora socioloških nauka stekao četiri godine kasnije na Univerzitetu u Čikagu (University of Chicago). Tokom doktorskih studija dolazi u tešnji dodir sa idejama Gramšija (Antonio Gramsci), Pulancasa (Nicos Poulantzas) i Altisera (Louis Althusser) (Burawoy 2021), a inicijalnu zainteresovanost za industrijsku sociologiju i klasne odnose unutar fabrika, ovoga puta u okviru razvijenog, monopolnog kapitalizma, produbio je kroz istraživački rad na doktorskoj disertaciji koja će 1979. godine biti objavljena pod nazivom *Manufacturing Consent: Changes in the Labor Process Under Monopoly Capitalism*.

Teorijske opservacije o industrijskim odnosima zasnivao je na istraživačkoj građi u čijem prikupljanju je i sam učestvovao. Nije se libio da, primenjujući etnografski pristup i metodu posmatranja sa učestvovanjem,

bude aktivan sudeonik procesa koje je istraživao. Na taj način nastala je studija slučaja koja se bavila radnim odnosima u socijalističkoj Mađarskoj, *The Radiant Past: Ideology and Reality in Hungary's Road to Capitalism* (1992), kao i ona u okviru koje je nastojao da osvetli šire društvene posledice postsocijalističke deindustrijalizacije u Rusiji – *The Soviet Descent into Capitalism* (1997).

Široku popularnost u sociološkim krugovima stekao je zalaganjem za javnu sociologiju i neposredno uspostavljanje dijaloga između sociologa i neakademske publike. Upravo u tekstu pod nazivom „For Public Sociology” (2005), koji se u prevodu na srpski jezik nalazi pred čitaocima, on ukazuje na značaj približavanja sociološkog znanja široj javnosti, bilo putem tradicionalnih kanala (poput različitih medija), bilo kroz organski, neposredan angažman sociologa u različitim društvenim zajednicama i grupama. Polazeći od epistemološkog statusa proizvedenog znanja i publike kojoj se obraća, Baravoj ukazuje na diferencijaciju sociološkog rada, koja se materijalizuje kroz podelu sociologije na profesionalnu, primenjenu, kritičku i javnu.

Pored teorijskih doprinosa i nepokolebljivog javnog angažmana, Baravoj će ostati upamćen i po stručnom delovanju u okviru sociološke zajednice, kao predsednik Američkog udruženja sociologa (American Sociological Association, 2002–2005) i Međunarodne sociološke asocijacije (International Sociological Association, 2010–2014), ali i kao urednik časopisa kao što su *American Journal of Sociology*, *Theory and Society*, *Ethnography* ili *Global Dialogue*.

Burawoy, Michael, and Erik Olin Wright. 2001. “Sociological Marxism.”

Pp. 459–486 in *Handbook of Sociological Theory*, edited by J. Turner.
New York: Springer.

Burawoy, Michael. 2021. *Public Sociology. Between Utopia and Anti-Utopia*.

Cambridge: Polity Press.

Jelena Pešić
Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet